

בסוד החווייה האישית

מאת מרדכי אבישי

יהודה אופן: „במעגל סגור“;
סיפורים של ארבע יבשות; ספר
רית פועלים, 188 עמ'.

במחשבותיו ורגשותיו של בן ה־8 על הקסם
האגדי האופף את הרהגיו ועל תברתו ו-
תבררו למשחק, וכל שהיה ביניהם.
סיפור אחר, „אוהליס“, מעביר את האי-
רועים האוטוביוגרפיים קדימה, כאשר הנער
היהודי שהגיע למצוות, השרוי בחברת נוצר
יהודי, מתאהב דווקא בצעירה נוצרית. אך
היחס העיון שמגלים בני-החבורה של קשר
זה אינו מרתיע אותו והוא מתמסר לשכרון
האהבה הראשונה.

● גלריית נשים

מקום חשוב ברוב הסיפורים תופסת מצד-
כת יחסים מיוחדת בין ה„אני“ המספר והי-
אשה. האשה משנה זהות ומקום, התנהגות
והופעה: הלגה המזורה המעניקה את הסדיה
למלחים היוונים באנית המעפילים המיסל-
טלת בים; מאיה הנערה הקטנה העובדת
במלטשת-יהלומים דוחפת חבר לעבודה ל-
הפסיק את זרם-החשמל במלטשה ב־1 במאי
כדי להתגרות בו; זימרת, האחות הרפואית
הנקרעת בין שני גברים; חידת צפנת, ה-
משוגעת לארכיאולוגיה, לרגלי הספינקס ב-
ממפיס; ריבת העלומה כמעט, שהמצפים
לה במועדון-הגן בתקופת המלחמה הגדולה
משותחים על תימסחים ועל טוסי-יאור כדי
„להרוג“ את זמן הציפיה; מארית הבולגרית
הלומדת את אמנות הבימוי, קושרת קשר-
שיחה עם שני ישראלים ברכבת בהרי הבאל-
קאן ונעלמת בעקבות בלימת-אזקה מקרית;
צורפה, הירושלמית מעכו שבעטיה מתחוללת
טראגדיה על סיפון אנית-הקיסור „אפרודי-
טי“ בדרכה לאנקונה, ועוד אחרות.

גלריית הנשים הללו, גם כאשר מתקיים
בהן אלמנט מקרב, וגם כאשר הן מתרחקות
זו מזו במחיצות של אינדיבידואליות מוחשית
או מרומזת — תמיד הנשיות שולטת בכיפה,
כמו צובעת אותו בצבעים מושכים ומלטפים
את העין.

יש בסיפוריו של יהודה אופן יסודות ברור-
רים של רשמיות מסע, של מפגשים עם אנשים
וארצות ונופים — אך פעמים הרבה לובשים
הדברים גם אופי וצביון של מסע אל העבר,
אל הזמן שחלף, אל אהבות שהיו, אל זכרו-
נות שדבק בהם משהו ערפילי, רשת עדינה
של הבהובי-רגש, סקרנות-הנדלקת-מחדש,
צרבת למה שהיה ולא ישוב עוד, דימיוניים
וסמליים.

ה„אני“ המספר נמצא בסיפור „במעגל
סגור“ במרכזה של הוויה, הרצופה חיפושים
והסתכלות של פנים וחוץ לתוך זוויות, ש-
אינן כבות אף מעבר לשנים ולפרידות.

קיים קשר פנימי, עמוק — לא רק קשר
של מהות, של תוכן, אלא גם קשר של
צורה — בין יהודה אופן המספר, שקובץ
סיפוריו הראשון מונח שמה לפנינו, לבין יהו-
דה אופן המשורר, שקבצי-שיריו הופיעו בין
השנים 1961—1979: „ללא לאן“, „הר וחול“,
„לא אגדת הורף“, „נופים פנימה“. בסיפוריו,
כמו בשיריו, דומה שהוא מבקש גם את מה
שמעבר לאופק, מעין הוויה שיש בה יותר
מקורטוב של סוד, דבר-מה קרוב ורחוק
כאחד וגם כאן והתפתחות היא לעבר ה-
טוביקטיביות וההפנמה, המובעים אף בפר-
טים הקטנים. לא אחת נוטל המספר פיסות
מציאות חיצונית או קטעי נוף, שממנו צמח
או שראה במסעותיו, וכמו משנה את פניהם
כדי להמכס לאינטימיות פיוטית, וכמו בשי-
ריו, גם כאן דברים רבים אינם מסורשים
הוא מעצב את סיפורו בתמונות קצרות,
לפיקים רגועות-כמעט, שבהן משתקפים דב-
רים שאירעו או שראה בעיני רוחו בלבד,
לאחר שעברו את כור-ההיתוך של העיבוד
האמנותי.

● אהבה לנערה נוצרית

סיפורים קצרים אלה שנכתבו לרוב בשנות
ה־60 וחלקם אף פורסמו סמוך לתאריך-כתי-
בתם בעתונות הספרותית, טבועים כולם ב-
ותם העוויה האישית, תכופות גם בחותם
ויסודות האוטוביוגרפיים הברורים. הללו
שירים וקיימים גם כאשר משתנים בסיפורים
הרקע העלילתי, האווירה, המקום והזמן —
בצרף ובעולם הגדול, בארבע היבשות, כפי
שמצוין בכותרת-המשנה לספר: באירופה
ובאסיה, באפריקה ובאמריקה.

הסיפור הפותח, „במעגל סגור“, שנתן את
שמו לקובץ, הוא גם הרחוק-בזמן: התרח-
שויות-עלילתו מתייחסות לילדות בגרמניה.
אפשר שהזכרון הכללי-הכאוב מגרמניה, ארץ
השוואה, מתקשר כאן בהיזכרות במקרה אחד,
כאשר הילד ואביו נקלעים בסירתם למרכז
האגם, פול הרהגיו המיסתורי ומול עיר-
הקייט-והמרפא. הסירה נעה סביב עצמה ב-
מעגל סגור, ואין האב מצליח להשיטה אל
התוף; וטרי-האנשים של האב והרדתו ה-
טבויה או תגלויה מעוררים בלב הילד מעין
חמלה אל האב הכל-יודע והכל-יכול, המלווה